

30 lat podatku dochodowego od osób prawnych w Polsce a sądownictwo administracyjne – perspektywa ekonomiczna

Thirty Years of Corporate Income Tax in Poland Versus Administrative Judiciary – the Economic Perspective

dr hab. Dominik J. Gajewski, prof. SGH

Kierownik Zakładu Prawa Podatkowego SGH, ORCID: 0000-0002-7935-9221

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest dokonanie syntetycznego, wspartego analizą danych statystycznych, przeglądu kluczowych zagadnień związanych z obciążeniem sądów administracyjnych sprawami z zakresu podatku dochodowego od osób prawnych (dalej: CIT¹). Zgromadzone dane sugerują, że z uwagi na znaczenie fiskalne CIT skargi dotyczące tego podatku są relatywnie istotną (choć nie najliczniejszą) grupą spraw podatkowych rozpoznawanych przez sądy administracyjne. Ważnym zagadnieniem jest również częstotliwość zmian legislacyjnych, która może efektywnie wykluczać bieżące zapoznawanie się podatników z tekstem normatywnym. 30. rocznica wprowadzenia CIT w Polsce stanowi okazję do pogłębionego przeglądu adekwatności obecnych rozwiązań do realiów ekonomicznych i struktury rynku gospodarczego.

Słowa kluczowe: podatek, CIT, sądy administracyjne.

Abstract

The purpose of this Article is to provide – with the aid of analysis of statistical data – a concise review of key issues related to burdening administrative courts with CIT cases and handling of those cases. The collected data suggest that in line with the fiscal importance of CIT, complaints concerning corporate income tax remain relatively relevant (although not the largest) group of tax cases considered by administrative courts. The frequency of legislative changes is also an important issue since it may effectively preclude taxpayers from familiarizing themselves with the normative texts on an ongoing basis. The 30th anniversary of the introduction of CIT offers an opportunity for an in-depth inspection of whether the current solutions are well-fitted to the economic reality and the structure of the economic market.

Keywords: tax, CIT, administrative courts.

1. WPROWADZENIE

CIT wprowadzono w Polsce ustawą z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych². Konstrukcja podatku w okresie jego wdrażania była określana jako nowoczesna regulacja, która miała być wyzwaniem dla nowej rzeczywistości gospodarczo-ustrojowej. Niewątpliwie była rozwiązaniem, które zostało dostosowane do istniejących wówczas trendów w państwach Europy Zachodniej, a jednocześnie mogło stanowić podstawę do przyszłych prac harmonizujących przepisy krajowe z unijnymi.

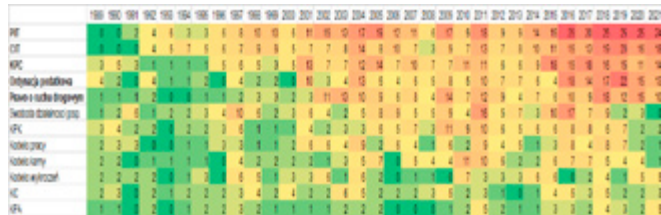
Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. zastąpiła ustawę z dnia 31 stycznia 1989 r. o podatku dochodowym od osób prawnych³, która stała się tylko przejściowym rozwiązaniem i była początkiem przemian podatkowych – fazą przejścia z ery gospodarki planowania do gospodarki wolnorynkowej. Przepisy ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. kreowały nowoczesny

system podatkowy dla podmiotów gospodarczych, który miał wspierać raczkującą gospodarkę wolnorynkową.

2. CIT – ANALIZA EKONOMICZNA

Obowiązywaniu ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. przez okres ponad 30 lat towarzyszyło wiele zjawisk ekonomiczno-społecznych, począwszy od coraz bardziej dostrzegalnej globalizacji gospodarki, poprzez wejście Polski do Unii Europejskiej (UE), po dynamiczny rozwój gospodarki cyfrowej, kryzysy finansowe, jak również pojawianie się coraz większej liczby nowoczesnych instrumentów i mechanizmów natury ekonomicznej. Tak dynamicznie zmieniający się świat gospodarki miał wpływ na wszystkie systemy podatkowe państw wysokorozwiniętych, w tym na regulacje podatkowe przeznaczone dla osób prawnych (małych i średnich przedsiębiorców, ale i korporacji). Również na polskie ustawy o podatkach dochodowych oddziaływała zmieniająca się rzeczywistość.

Tabela 1. Liczba ustaw zmieniających brzmienie danego aktu prawnego w ciągu roku – porównanie wybranych ustaw istotnych dla różnych gałęzi prawa w latach 1989-2021

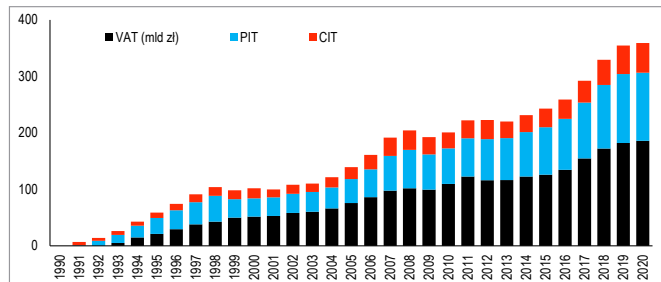

Źródło: K. Joński, W. Rogowski, *Legislative inflation in Poland: bird's eye view on three decades after the 1989 breakthrough*, „The Journal of Legislative Studies” 2022, April, DOI: 10.1080/13572334.2022.2052465.

Ustawy o podatkach dochodowych okazały się regulacjami, które najczęściej zmieniały się w okresie obowiązywania. Liczba ustaw zmieniających brzmienie ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. wyniosła 287, a ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych⁴ aż 397. Mimo dość długiej, bo blisko trzydziestoletniej historii podatków dochodowych liczba nowelizacji jest niezwykle duża, co niewątpliwie świadczy o braku stabilności, nawet jeśli weźmie się pod uwagę zmieniające się otoczenie regulacyjne. Dostrzec można pewne okresy, które charakteryzowały się szczególną intensywnością zmian. Są to m.in. lata 2003-2004, czyli czas akcesji do UE, a także rozpoczęta w 2015 r. długoterminowa reforma podatków dochodowych, kończąca się Polskim Ładem. Abstrahując od różnych czynników mających wpływ na zmiany regulacyjne, trzeba podkreślić, że ustawy o podatkach dochodowych (w tym CIT) charakteryzowały się największą intensywnością zmian na tle wszystkich aktów prawnych (nie tylko podatkowych). Pomimo – lub na skutek – tych wszystkich zmian ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. pozostaje wciąż źródłem wątpliwości interpretacyjnych.

W analizowanej ustawie w każdym okresie jej obowiązywania można zidentyfikować problemy, które, jak się wydaje, są w niemałej części wynikiem późniejszych nowelizacji oraz braku dostosowania architektury CIT do zmian struktury i otoczenia regulacyjnego rynku gospodarczego (na który istotny wpływ wywierają procesy globalizacji). Warto zwrócić uwagę na to, że CIT okazał się istotnym narzędziem fiskalnym, a tym samym stanowił jedno z ważniejszych źródeł dochodów podatkowych (wykres 1).

Wykres 1. Dochody z tytułu najważniejszych podatków (budżet państwa i jednostek samorządu terytorialnego)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: OECD, *Global Revenue Statistics Database*, <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/global-revenue-statistics-database.htm>, dostęp: 15.10.2022.

Dochody z CIT – w porównaniu z VAT⁵ i PIT⁶ – trudno uznać za główne źródło finansowania sektora finansów publicznych (budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego). Warto jednak zauważyć, że na przestrzeni 30 lat nie dochodziło do skokowych wzrostów wpływów z tytułu CIT. Co do zasady tendencja wysokości wpływów utrzymywała się na stałym poziomie. Można dopiero zaobserwować widoczny wzrost wpływów z analizowanego podatku w latach 2019-2020, co wielu obserwatorów łączy z towarzyszącymi zjawiskami ekonomicznymi (m.in. wzrost gospodarczy).

Na uwagę zasługuje również struktura wpływów ze względu na wielkość podatników CIT. Znaczna część dochodów z tego podatku jest generowana przez niewielką grupę największych podmiotów. I co istotne – większość podmiotów znajdujących się w grupie „najlepszych” podatników CIT to podmioty zależne od Skarbu Państwa⁷.

Tabela 2. Podatnicy CIT i ich wpływy za rok 2020

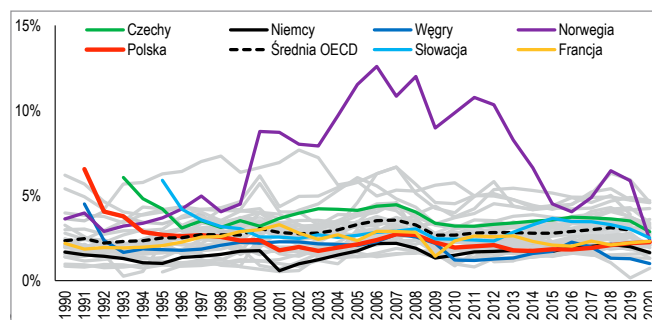
Podatnik	Podatek należny za 2020 r. (mln zł)
P.G.K. PGNiG	2 181,7
P.G.K. Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.	1 294,1
ING Bank Śląski S.A.	998,2
Bank Polska Kasa Opieki S.A.	972,8
P.G.K. PGK PGE 2015	778,9
Santander Bank Polska S.A.	774,8
P.G.K. KGHM II	770,1
Jeronimo Martins Polska S.A.	677,6
P.G.K. PZU	637,6
P.G.K. mBank	478,0

Źródło: Ministerstwo Finansów, *Indywidualne dane podatników CIT*, <https://www.gov.pl/web/finanse/2020-indywidualne-dane-podatnikow-CIT>, dostęp: 15.10.2022.

Ze swej natury CIT nie jest najpowszechniejszym podatkiem, liczba podatników tego podatku w 2020 r. wyniosła bowiem 567 550. W ostatnich latach zaobserwowano tendencję wzrostową, na co niewątpliwie miała wpływ koniunktura gospodarcza (w 2018 r. – 507 006 podatników CIT, a w 2019 – 554 458)⁸.

Na podstawie analizy relacji dochodów z tytułu CIT do produktu krajowego brutto (PKB) w Polsce i z uwzględnieniem danych pochodzących z innych państw europejskich należy

Wykres 2. Dochody z tytułu CIT w relacji do PKB (%) w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie OECD, *Global Revenue Statistics Database*, dz. cyt.

stwierdzić, że w czasie obowiązywania ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. poziom wpływów w naszym kraju od 1997 r. zawsze utrzymywał się poniżej średniej państw OECD⁹. W porównaniu z państwami Europy Środkowej (m.in. Czechy i Słowacja) do 2020 r. Polska miała niższe wpływy, co było związane z mniej konkurencyjną polityką podatkową stosowaną względem podatników CIT.

3. CIT A PERSPEKTYWA PRZEDSIĘBIORCÓW

Obciążenia podatkowe są istotnym instrumentem, który oddziałuje na kondycję przedsiębiorców. Dotyczy to nie tylko wysokości stawek, wachlarza ulg i zwolnień, ale również stabilności systemu podatkowego. To wszystko jest związane z oceną ryzyka podatkowego przez przedsiębiorców, co ma wpływ na dalsze ich decyzje, w tym inwestycyjno-rozwojowe.

Niewątpliwie stawka podatkowa jako element konstrukcyjny CIT istotnie oddziałuje na tworzenie długoterminowych strategii podatkowych przez przedsiębiorców.

Tabela 3. Historyczne stawki CIT

Od roku	Do roku	Standardowa stawka podatkowa dla dochodu opodatkowanego na zasadach ogólnych (%)	Preferencyjna stawka dla małych płatników (%)
2019	2022	19	9
2018	2018	19	15
2004	2017	19	–
2003	2003	27	–
2001	2002	28	–
2000	2000	30	–
1999	1999	34	–
1998	1998	36	–
1997	1997	38	–
1992	1996	40	–

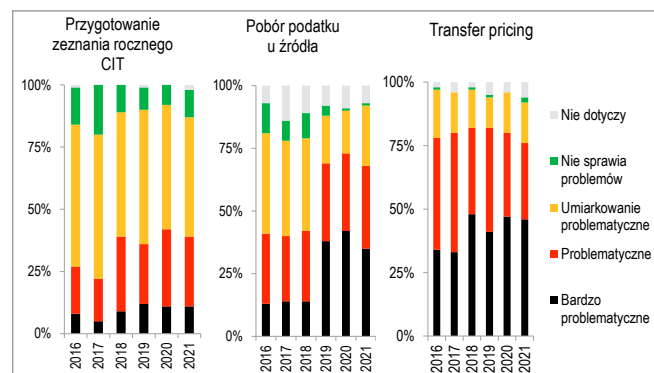
Źródło: opracowanie własne.

W czasie obowiązywania ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. ośmiokrotnie zmieniała się podstawowa stawka podatkowa dla dochodu opodatkowanego na zasadach ogólnych. Na podstawie analizy tendencji obniżania stawki można zaobserwować, że Polska wpisywała się w ogólnoeuropejski trend panujący w UE. Rok 2004 okazał się przełomowy, ponieważ wówczas zmniejszono stawkę CIT do 19%. Podstawowa stawka podatkowa obowiązująca w Polsce wciąż plasowała się jednak na poziomie średniej państw UE.

Mimo obniżonych stawek – wciąż dla przedsiębiorców polski system rozliczania CIT oraz zmieniające się przepisy okazywały się istotnym problemem. Chociaż Ministerstwo Finansów deklarowało, że wprowadzane zmiany oznaczają ułatwienia, wśród przedsiębiorców były dostrzegalne sceptyczne nastroje.

Na wykresie 3 można dostrzec, że wraz z wdrażanymi reformami podatkowymi (w latach 2018-2021) dotyczącymi CIT pogarszały się nastroje przedsiębiorców. Według ich oceny system podatkowy jest coraz bardziej uciążliwy, skomplikowany. Stąd można przyjąć, że odbiór reform nie spełnił

Wykres 3. Problematyczność poszczególnych kwestii podatkowych z perspektywy działalności przedsiębiorstwa deklarowana przez uczestników kolejnych Kongresów Podatków i Rachunkowości

Źródło: coroczne raporty KPMG *Polski system podatkowy*, <https://home.kpmg/pl/pl/home.html>, dostęp: 15.10.2022.

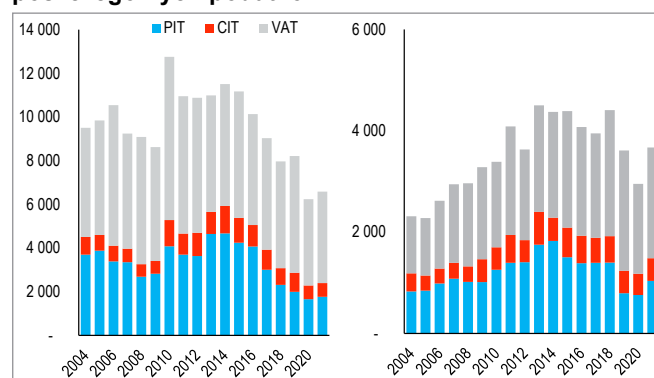
założeń Ministerstwa Finansów o upraszczaniu systemu podatkowego dla przedsiębiorców.

4. SPRAWY DOTYCZĄCE CIT PRZED SĄDAMI ADMINISTRACYJNYMI

Orzeczenia dotyczące CIT (symbol 6113) stanowią istotną część spraw, którymi zajmują się wojewódzkie sądy administracyjne (WSA) i Naczelny Sąd Administracyjny (NSA). Według Centralnej Bazy Orzeczeń Sądów Administracyjnych (CBOSA)¹⁰ w okresie od dnia 1 stycznia 2004 r. do dnia 31 grudnia 2019 r. sądy administracyjne wydały 20 290 orzeczeń¹¹, z tego NSA wydał 6868 orzeczeń¹².

Istotnie – liczba skarg wnoszonych do sądów administracyjnych, dotyczących CIT w porównaniu do skarg dotyczących innych podatków pozostaje relatywnie niska (wykres 4). Jednocześnie zwraca uwagę wyraźna tendencja spadkowa liczby skarg do WSA, obserwowalna po 2016 r. Konsekwencją tego jest podobne zjawisko w zakresie wpływu skarg kasacyjnych dotyczących CIT do NSA, lecz następujące z dwuletnim opóźnieniem.

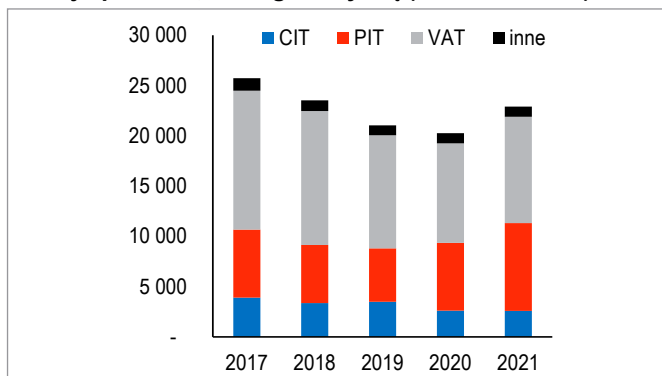
Wykres 4. Liczba skarg i skarg kasacyjnych dotyczących poszczególnych podatków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Naczelny Sąd Administracyjny, *Statystyki NSA*, <http://www.nsa.gov.pl/statystyki-nsa.php>, dostęp: 15.10.2022; Naczelny Sąd Administracyjny, *Statystyki WSA*, <http://www.nsa.gov.pl/statystyki-wsa.php>, dostęp: 15.10.2022.

Co charakterystyczne dla skarg dotyczących CIT – relatywnie niewiele z nich to sprawy spowodowane wydaniem interpretacji indywidualnej prawa podatkowego, acz proporcja ta wzrasta w drugiej instancji (wykres 7). Taka prawidłowość wydaje się odzwierciedlać zasadniczo trendy w liczbie wydawanych interpretacji indywidualnych, z których niewielka część dotyczy CIT (zważywszy na liczbę podatników i skalę dochodów z tego podatku).

Wykres 5. Wydawane interpretacje indywidualne według rodzaju podatku, którego dotyczą (lata 2017-2021)

Źródło: Krajowa Administracja Skarbowa, coroczne *Informacje o działalności Krajowej Informacji Skarbowej*, <https://www.kis.gov.pl/dzialalnosc/raporty-z-dzialalnosci>, dostęp: 15.10.2022.

Niewątpliwie od 2010 r. obserwowalny jest wzrost liczby orzeczeń wydawanych zarówno przez WSA, jak i przez NSA, dotyczących CIT, a poprzedzonych wydaniem ogólnej interpretacji prawa podatkowego. Już od 2016 r. można dostrzec tendencję, że większość orzeczeń wydawanych przez NSA dotyczy interpretacji indywidualnych. Co ciekawe – takie zjawisko nie występuje w WSA, wciąż bowiem liczba rozstrzyganych spraw zainicjowanych interpretacjami indywidualnymi jest niższa od liczby spraw zainicjowanych decyzjami wymiarowymi organów podatkowych.

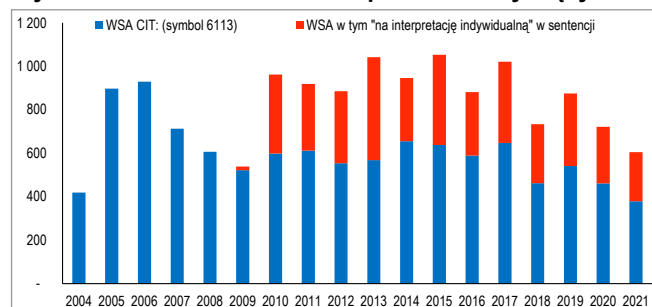
Kolejną zauważalną tendencją to regularne zmniejszanie się liczby wydawanych orzeczeń dotyczących CIT od 2017 r., wydawanych zarówno przez WSA, jak i przez NSA. Gwałtowny spadek został odnotowany w latach 2020-2021, ale miało to związek z trwającą pandemią COVID-19.

5. UMOWY O UNIKANIU PODWÓJNEGO OPODATKOWANIA A CIT

Na szczególną uwagę zasługują orzeczenia wydawane przez sądy administracyjne w zakresie CIT, odnoszące się do umów o unikaniu podwójnego opodatkowania. Problematyka ta dotyczy (w głównej mierze) podatników CIT działających transgranicznie z wykorzystaniem struktur podmiotów powiązanych kapitałowo (holdingi). Zagadnienia te wiążą się z międzynarodowym prawem podatkowym, a rozstrzygnięcie tego rodzaju spraw przez organy podatkowe i sądy administracyjne jest uznawane za skomplikowane.

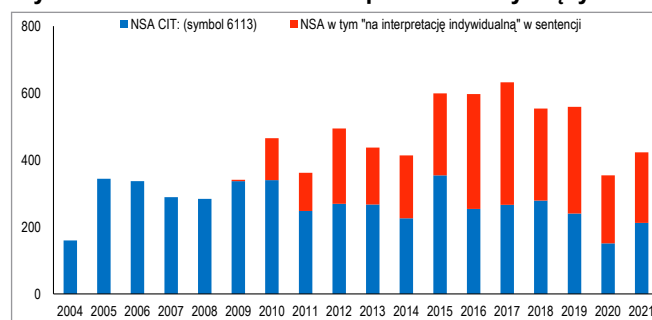
Na podstawie analizy danych (wykres 8) można skonstatować, że do 2015 r. orzeczenia w sprawie umów o unikaniu podwójnego opodatkowania, wydawane przez WSA, dotyczyły CIT. Taką tendencję można również zauważyć w NSA, ale dopiero od 2019 r.

Wykres 6. Orzeczenia WSA w sprawach dotyczących CIT

Źródło: opracowanie własne na podstawie kwerendy w CBOSA.

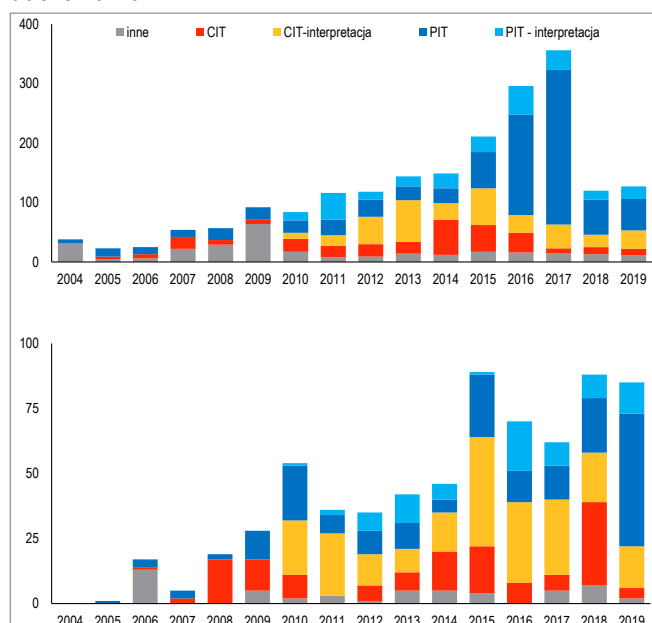
Wykres 7. Orzeczenia NSA w sprawach dotyczących CIT

Źródło: opracowanie własne na podstawie kwerendy w CBOSA.

Zarówno w WSA, jak i w NSA można dostrzec gwałtowny wzrost liczby spraw dotyczących umów o unikaniu podwójnego opodatkowania na gruncie podatku dochodowego od osób fizycznych. Zjawisko to jest związane z dużym wpływem skarg do sądów administracyjnych, składanych

Wykres 8. Orzeczenia WSA i NSA (w latach 2004-2019), w których powołano umowę o unikaniu podwójnego opodatkowania

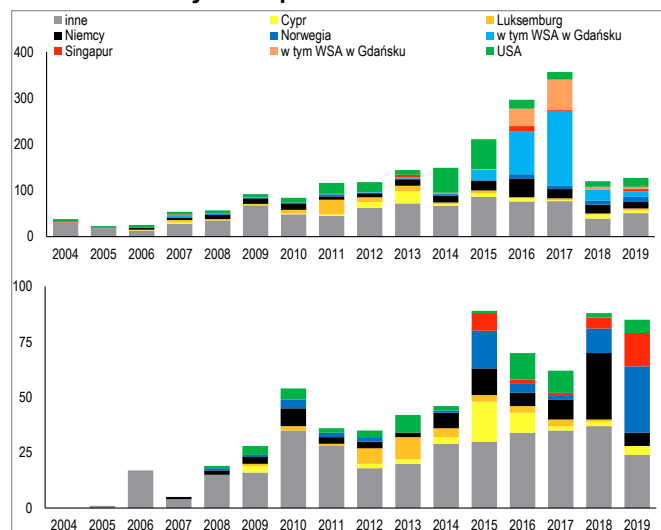

Źródło: opracowanie własne na podstawie kwerendy w CBOSA.

6. PODSUMOWANIE

przez osoby fizyczne wykonujące zawód marynarza na statkach morskich, których armatorzy byli zarejestrowani w różnych państwach. Stąd spory dotyczyły możliwości zastosowania umów o unikaniu podwójnego opodatkowania w świetle ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. Poza tą kategorią spraw nie występowały inne zagadnienia na gruncie podatku dochodowego od osób fizycznych, odnoszące się do umów o unikaniu podwójnego opodatkowania (poza sporadycznymi wyjątkami).

Wykres 9. Orzeczenia WSA i NSA (w latach 2004-2019), w których powołano umowę o unikaniu podwójnego opodatkowania – wybrane państwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie kwerendy w CBOSA.

Struktura wyselekcjonowanych orzeczeń sądów administracyjnych, w których powołano umowę o unikaniu podwójnego opodatkowania, wskazuje, że sprawy odnoszące się do tej problematyki nie są – statystycznie – dość często rozpatrywane. Tak więc sprawy, które dotyczą podmiotów gospodarczych działających transgranicznie, a w których istotną rolę odgrywają normy prawa międzynarodowego, nie trafiają zbyt regularnie przed sądy administracyjne. Jest to rezultat m.in. braku skutecznej kontroli organów podatkowych w tym zakresie przedmiotowym. Znacznie większa część spraw rozstrzyganych przez sądy administracyjne, odnoszących się do umów międzynarodowych, jest inicjowana przez samych podatników z powodu otrzymania przez nich interpretacji indywidualnych.

Wykres 9 pokazuje, które umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania są powoływane najczęściej w sprawach sądowych. W ostatnich latach dominowały umowy podatkowe z Norwegią i Niemcami, co jest skutkiem problemów istniejących w przypadku marynarzy, a wiążących się z rezydencją podatkową armatorów. Na uwagę jednak zasługuje fakt, że istotną rolę (statystycznie) odgrywają również sprawy dotyczące umów zawartych z Cyprem, Luksemburgiem i Singapurem, czyli z państwami, które są uznawane za raje podatkowe. Wciąż jednak są to sprawy, które na tle innych zagadnień z zakresu CIT nie są dominujące.

Celem niniejszego artykułu jest dokonanie syntetycznego, wspartego analizą danych statystycznych, przeglądu kluczowych zagadnień związanych z obciążeniem sądów administracyjnych sprawami z zakresu CIT.

Zgromadzone dane sugerują, że znaczenie fiskalne CIT oraz liczba osób prawnych składających co roku zeznania podatkowe, wynosząca ponad pół miliona, powodują, że skargi dotyczące tego podatku są relatywnie liczną grupą spraw podatkowych rozpoznawanych przez sądy administracyjne.

Na kwestię tę istotnie oddziałuje częstotliwość zmian legislacyjnych, która zasadniczo uniemożliwia bieżące zapoznawanie się przez podatników z tekstem normatywnym. Można domniemywać, że niemała grupa podatników podejmuje decyzje w sposób odbiegający od standardowych założeń racjonalności ekonomicznej (opieranie się na heurystykach). Konsekwencje takiego stanu rzeczy wydają się stanowić ciekawy temat badań empirycznych z pogranicza ekonomii, psychologii i prawa. Należy zauważyć, że osoby zainteresowane głębszym zrozumieniem przepisów ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. (a więc w szczególności podmioty lokujące się w średnich decylach rozkładu dochodów w gospodarce narodowej) wydają się skazane na korzystanie z profesjonalnych usług, przy czym poziom skomplikowania regulacji bynajmniej nie musi się przekładać na ich efektywność fiskalną.

30. rocznica wprowadzenia CIT w Polsce stanowi okazję do pogłębionego przeglądu adekwatności obecnych rozwiązań do realiów ekonomicznych i struktury współczesnego rynku gospodarczego. W tym kontekście Witold Modzelewski zauważył, że „efektywność fiskalna podatków, w których zobowiązania podatkowe powstają z mocy prawa, w podstawowym zakresie zależy od jakości stanowionego prawa podatkowego”, ta zaś „zależy przede wszystkim od procesu legislacyjnego, aktywności jego uczestników, a zwłaszcza wpływu podmiotów zainteresowanych unikaniem opodatkowania”¹³.

Transparentny proces formułowania polityki podatkowej państwa, oparty na rzetelnej wiedzy, wzmocnionej doświadczeniem praktyków i analizą danych empirycznych (tzw. *evidence-based policymaking*), wydaje się zatem warunkiem niezbędnym, by w dziedzinie prawa podatkowego osiągnąć powodzenie.

Przypisy

- ¹ CIT – ang. *corporate income tax* (podatek dochodowy od osób prawnych).
- ² Pierwotny tekst ustawy opublikowano w: Dz.U. Nr 21, poz. 86 ze zm. Obowiązujący tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 1800 ze zm., dalej: ustawa z dnia 15 lutego 1992 r.
- ³ Dz.U. Nr 3, poz. 12 ze zm.
- ⁴ Tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz. 1128 ze zm., dalej: ustawa z dnia 26 lipca 1991 r.
- ⁵ VAT – ang. *value added tax* (podatek od wartości dodanej).
- ⁶ PIT – ang. *personal income tax* (podatek dochodowy od osób fizycznych).
- ⁷ Szerzej: D.J. Gajewski, R. Kusy, M. Laskowska, *Raport CASP. Struktura wpływów podatkowych z CIT w Polsce w latach 2016-2018 w kontekście uszczelnienia systemu podatkowego*, Warszawa, paż-

- dziennik 2019, https://casp.sgh.waw.pl/sites/casp.sgh.waw.pl/files/RAPORT_CASP_LOW.pdf, dostęp: 1.09.2022.
- ⁸ Ministerstwo Finansów, *Statystyki*, www.podatki.gov.pl/cit/abc-cit/statystyki-cit, dostęp: 1.09.2022.
- ⁹ OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju).
- ¹⁰ Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych (powszechnie dostępna, zanonimizowana), www.orzeczenia.nsa.gov.pl/cbo/query, dostęp: 15.10.2022.
- ¹¹ Z tego 19 372 opublikowano w CBOSA.
- ¹² Z tego 6658 opublikowano w CBOSA. Zob. także: Zespół Analiz Ekonomicznych Biura Orzecznictwa NSA, *Nadużycie prawa w podatkach dochodowych i VAT. Materiały szkoleniowe NSA nr 53/19*, Warszawa 2019.
- ¹³ W. Modzelewski, *Wpływ uczestników procesu tworzenia materialnego prawa podatkowego na efektywność fiskalną podatków*, „Kwartalnik Prawno-Finansowy” 2019, nr 1, s. 7-22.
- Zespół Analiz Ekonomicznych Biura Orzecznictwa NSA, *Nadużycie prawa w podatkach dochodowych i VAT. Materiały szkoleniowe NSA nr 53/19*, Warszawa 2019.
- Źródła internetowe
- Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych, www.orzeczenia.nsa.gov.pl/cbo/query, dostęp: 15.10.2022.
- KPMG, *Polski system podatkowy*, <https://home.kpmg/pl/pl/home.html>, dostęp: 15.10.2022.
- Krajowa Administracja Skarbowa, *Informacje o działalności Krajowej Informacji Skarbowej*, <https://www.kis.gov.pl/dzialalnosc/raporty-z-dzialalnosci>, dostęp: 15.10.2022.
- Ministerstwo Finansów, *Indywidualne dane podatników CIT*, <https://www.gov.pl/web/finanse/2020-indywidualne-dane-podatnikow-CIT>, dostęp: 15.10.2022.
- Ministerstwo Finansów, *Statystyki*, www.podatki.gov.pl/cit/abc-cit/statystyki-cit, dostęp: 1.09.2022.
- Naczelny Sąd Administracyjny, *Statystyki NSA*, <http://www.nsa.gov.pl/statystyki-nsa.php>, dostęp: 15.10.2022.
- Naczelny Sąd Administracyjny, *Statystyki WSA*, <http://www.nsa.gov.pl/statystyki-wsa.php>, dostęp: 15.10.2022.
- OECD, *Global Revenue Statistics Database*, <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/global-revenue-statistics-database.htm>, dostęp: 15.10.2022.
- Akty prawne
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz. 1800 ze zm.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz. 1128 ze zm.
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz.U. Nr 3, poz. 12 ze zm.

Bibliografia

Literatura

- Gajewski D.J., Kusy R., Laskowska M., *Raport CASP. Struktura wpływów podatkowych z CIT w Polsce w latach 2016-2018 w kontekście uszczelnienia systemu podatkowego*, Warszawa, październik 2019, https://casp.sgh.waw.pl/sites/casp.sgh.waw.pl/files/RAPORT_CASP_LOW.pdf, dostęp: 1.09.2022.
- Joński K., Rogowski W., *Legislative inflation in Poland: bird's eye view on three decades after the the 1989 breakthrough*, „The Journal of Legislative Studies” 2022, April, DOI: 10.1080/13572334.2022.2052465.
- Modzelewski W., *Wpływ uczestników procesu tworzenia materialnego prawa podatkowego na efektywność fiskalną podatków*, „Kwartalnik Prawno-Finansowy” 2019, nr 1.